GODIŠKĖS HOARD (THE 4TH QUARTER OF THE 15TH CENTURY/2004)

In 2004 during the survey of the Godiškės manor site (Širvintos district), on the field surface a disturbed hoard of coins was found. In a 40 m long field section 9 groats coined by King of Bohemia Vaclav IV (1378–1419) were collected. The hoard dated to the 4th quarter of the 15th century. Presumably in 15th century there was a road going from Maišiagala to Šešuoliai and / or Giedraičiai which passed via Godiškės.

JONO KAZIMIERO LAIKŲ MONETŲ KALYKLA VILNIAUS ŽEMUTINĖS PILIES TERITORIJOJE

Eduardas REMECAS

2004 m. vasarą vykdant archeologinius tyrimus Vilniaus žemutinės pilies teritorijoje (archeologai Daiva Steponavičienė ir Povilas Blaževičius) – antrosios oficinos P pusėje (į Š nuo Valdovų rūmų ir į R nuo Naujojo arsenalo), buvo rasta Jono Kazimiero (1648–1668) laikų Vilniaus monetų kalykla.

Archeologinių tyrimų metu buvo ištirta tik 23 m pastato P dalies, bet pagal žinomą, apie 1737 m. datuojamą Vilniaus miesto planą, visas pastatas gali būti apie 100 m ilgio. Pastato plotis – apie 8,5 m, vidinėje dalyje – apie 7 m. Koks tikslus viso pastato ilgis ir dydis, patalpų suplanavimas ir kokia jų paskirtis bei kiek jame gali būti numizmatinių radinių, sužinoti, matyt, teks dar negreit, nes tyrimai kalyklos vietoje buvo atlikti tik todėl, kad čia stovės Valdovų rūmų transformatorinė.

Tyrimų metu buvo surinkta daug (apie 2000 vienetų) varinių šilingų bei jų ruošinių, taip pat atraižų nuo ruošinių (apie 250 vienetų) ir monetų broko. Pagrindinė rastų šilingų dalis buvo kaldinta 1664–1666 m. Vilniaus monetų kalykloje. Tačiau buvo rasta ir kitose monetų kalyklose kaldintų šilingų, taip pat ir lenkiškų šilingų. Visi šie radiniai buvo aptikti viso atkasto pastato grindų paviršiuje, molio sluoksnyje, taip pat virš šio sluoksnio buvusių čerpių su juodžemiu sluoksnyje. Monetų spaudų ar kitokių darbo įrankių nerasta.

Vilnius nuo XIV a. pabaigos iki XVII a. vidurio buvo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės monetų kaldinimo centras, tačiau tikslios monetų kaldinimo vietos yra nežinomos. Galime tik numanyti, kad iki XVI a. vidurio monetos kaldintos pilių teritorijoje. Nuo 1545 m. monetų kalykla įsikūrė Vokiečių gatvėje, bet tiksli jos buvimo vieta yra nežinoma. Valdant Jonui Kazimierui (1648–1668) monetų kalykla jau veikė Žemutinės pilies teritorijoje (S. Janušonis, 1663–1667 m. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pinigų kalyklų infliacinių vario šilingų kaldinimo nežinomos ataskaitos, *Lietuvos istorijos metraštis 1973*, V., 1974, p. 132), bet vėlgi – tiksli jos buvimo vieta buvo nežinoma.

Nuo 1991 m. Žemutinės pilies teritorijoje įvairiu metu įvairiose vietose rasta apie dvi dešimtis varinių šilingų ruošinių. 2002 m. netoli monetų kalyklos pastato vienoje vietoje buvo rasti 77 ruošiniai (73 varinių šilingų ir 4

sidabrinių 6 grašių monetų) bei 9 sidabrinių monetų atraižos. Tačiau visus šiuos radinius konkrečiam pastatui priskirti nepavyko.

Rasta monetų kalykla dirbo nuo 1664 m. birželio 4 d. iki 1666 m. gruodžio 12 d. Per šį laiko tarpą buvo nukaldinta per 404 tūkst. vienetų varinių šilingų. Čia taip pat kaldintos sidabrinės monetos (3 grašiai, 6 grašiai, ortai, auksinai). Galima manyti, kad šiame pastate kaldintos ir auksinės monetos (pusdukačiai ir dukatai). Tikslūs šių nukaldintų monetų kiekiai nežinomi. Sidabrinių ir auksinių monetų turėjo būti nukaldinta 15 000 auksinų sumai.

2004–2005 m. Vilniaus žemutinės pilies teritorijoje antrosios oficinos vietoje atlikti archeologiniai tyrimai leido pirmą kartą tiksliai nustatyti Vilniaus monetų kalyklos vietą. Tokios tikslios monetų kaldinimo vietos negalime nurodyti kalbėdami nė apie vieną iš 12 kalyklų, įvairiu metu kaldinusių LDK monetas, o tuo labiau neturime pastato liekanų. Aptariamoji Vilniaus monetų kalykla buvo ir viena paskutiniųjų LDK kalyklų.

THE MINT OF KING JOHN CASIMIR PERIOD FOUND IN THE TERRITORY OF THE VILNIUS LOWER CASTLE

In 2004 during the archaeological investigations performed in the territory of the territory of the Lower Castle of Vilnius the Vilnius Mint of the Grand Duchy of Lithuania of the King John Casimir period, which used to work in 1664–1666, was discovered. It used to occupy the S section of the 2nd officine. During the investigations a large number of copper shillings (about 2000 ones) as well as their planchets and off-cuts (about 250 pieces) and coin wasters were found.

VILNIAUS ŽEMUTINĖS PILIES TERITORIJOJE RASTI MONETŲ LOBIAI

Eduardas REMECAS

2005 m. Vilniaus žemutinės pilies teritorijoje atliekant archeologinius tyrimus buvo rasti trys monetų lobiai. Visus juos galima laikyti pamestų piniginių turiniais. Lobiai–piniginių turiniai yra iš įvairių laikotarpių – XV a. pradžios, XVI a. pabaigos ir XVII a. vidurio.

Pirmasis monetų lobis–piniginės turinys buvo rastas 2005 m. vasario 3–4 d. Valdovų rūmų P–V korpusų sandūros išorėje kastame plote (plotas 11, archeologai Egidijus Ožalas ir Eglė Montvilaitė). Lobis rastas XV a. pradžios sluoksnyje tarp griovio ir mūro M25. Lobis buvo pasklidęs 1,5 m spinduliu nedidelio medinio pastato PR kampe. Sulipusių monetų nerasta. Kartu su monetomis degėsių ir skiedrų sluoksnyje buvo rastos odų atraižos, gyvulių kaulai, susilydžiusio švino gabalėliai, sulaužyti peiliukai ir padegamasis antgalis.

Lobį–piniginės turinį sudaro 13 vienetų XIV a. pabaigos – XV a. pradžios monetų:

Čekijos Vaclovo IV (1378–1419) grašis. Svoris 2,552 g.

Čekijos Vaclovo IV (1378–1419) grašio falsifikatas (alavuotas varis). Svoris 2,624 g.

LDK Jogailos denarai, kaldinti apie 1388–

XXI pav. Vilniaus monetų kalykla. Molio sluoksnio apačia. Perkasos Š dalies planas. Vaizdas iš Š. *V. Abramausko nuotr.*
Fig. XXI. The Vilnius mint; lower part of the clay layer; layout of the N part of the trench, view from the N.

XXII pav. Monetos rastos molinėje kalyklos asloje.
V. Abramausko nuotr.
Fig. XXII. Coins found in the dirt-floor of the Mint.